

With financial support from the European Union

LT

Magda Matysiak
Piotr Ostrowski
Dominik Owczarek

VISUOMENĖS SUVOKIMAS APIE PROFESINES SĄJUNGAS

ANKETINIŲ APKLAUSŲ ŠEŠIOSE ŠALYSE ATASKAITA

Future of workplace relations:
Opportunities and challenges for
trade unions in Europe

Future of workplace relations:
Opportunities and challenges for
trade unions in Europe

ĮVADAS

Ką žmonės mano apie profesines sąjungas? Ar jie mano, kad profesinės sąjungos yra reikalingos ar kad jų laikai jau seniai praėjo? Ar tai, ką jos daro, yra prasminga, matoma ir priimama žmonių? Kaip jos galėtų tapti patrauklesnės savo esamiems ir potencialiems nariams? Į ką jos turėtų atkreipti dėmesį kuriant kampaniją, skirtą stiprinti savo potencialą (*capacity building*). Šiuos ir panašius klausimus nuolat užduoda profesinių sąjungų vadovai visame pasaulyje. Akivaizdu, kad profesinės sąjungos nori būti veiksmingos, nori būti matomos ir nori gauti visuomenės palaikymą. Tačiau siekiant efektyviai planuoti savo veiklą ir racionaliai skirstyti savo ribotus finansinius, organizacinius ir žmogiškuosius išteklius, jos turėtų daugiau sužinoti apie save. Tai ir buvo projekto „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, įgyvendinto OPZZ - didžiausios Lenkijos profesinių sąjungų konfederacijos ir Varšuvos universiteto, bendradarbiaujant su Viešųjų reikalų institutu (Lenkija) ir profesinėmis sąjungomis LPSK (Lietuva), CSIT (Ispanija), GFTU (Jungtinė Karalystė), Cartel-Alfa (Rumunija) ir CATUS (Serbija), tikslas.

Projekto tikslais buvo atlikta reprezentatyvi anketinė apklausa Lenkijoje, Lietuvoje, Rumunijoje, Serbijoje, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Apklausa vykdė profesionali ir patyrusi Lenkijos Rinkos ir socialinės nuomonės tyrimų agentūra, naudojant kompiuterinio interviu metodą interneto svetainės (CAWI) pagalba. Klausimyną parengė Varšuvos universiteto Sociologijos instituto ekspertai, iš anksto aptarę ir pasikonsultavę su projekte dalyvaujančių profesinių sąjungų atstovais. Tas pats klausimynas, išlaikant kiekvienos šalies ypatumus, buvo parengtas lenkų, lietuvių, rumunų, serbų, ispanų ir anglų kalbomis. Tyrimas buvo atliktas 2018 m. gruodžio mėn. visose šalyse tuo pačiu metu.

Ši ataskaita aptaria tam tikras temas, kurios, išanalizavus surinktą tyrimų medžiagą, mums pasirodė įdomios ir ypač vertos dėmesio. Šią ataskaitą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje, parašytoje Dominik Owczarek iš Lenkijos Viešųjų reikalų instituto, pristatome profesinių sąjungų nario profilį atskirose šalyse ir jo socialines bei demografines charakteristikas. Dominik Owczarekas taip pat nagrinėja, kaip veikia profesinėje sąjungoje siejasi su pilietiniu aktyvumu. Antroji dalis, kurią parengė Piotr Ostrowski, OPZZ viceprezidentas ir Varšuvos universiteto Sociologijos instituto dėstytojas, supažindina mus su informacija apie jaunimo (18–34 metų amžiaus) požiūrį į profesines sąjungas. Trečiasis skyrius, kurį paruošė Varšuvos universiteto Sociologijos instituto doktorantė Magda Matysiak, nagrinėja socialinius lūkesčius, susijusius su profesinėmis sąjungomis, ir pateikia atitinkamas rekomendacijas profesinėms sąjungoms. Autoriai taip pat dėkoja Varšuvos universiteto Sociologijos instituto doktorantei Justynai Zielińska už jos indėlį rengiant galutinę klausimyno versiją.

Tikimės, kad pateikti rezultatai sukels įnirtingas diskusijas profesinėse sąjungose ir padės joms geriau planuoti ateities strategiją profesinių sąjungų atstovų, darbuotojų ir demokratinės visuomenės labui.

Dominik Owczarek
Lenkijos Viešųjų reikalų institutas

PROFESINĖS SĄJUNGOS NARIO ISPANIJOJE, LIETUVOJE, LENKIJOJE, RUMUNIJOJE, SERBIJOJE IR DIDŽIOJOJE BRITANIJOJE PROFILIS

Siekiant apibudinti profesinių sąjungų judėjimo Ispanijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Jungtinėje Karalystėje ypatumus, reikėtų apibrėžti profesinių sąjungų narių tipiškus socialinius ir demografinius bruožus atskirose šalyse, kuriose buvo atliktas tyrimas. Aprašytų grupių ypatumų ir skirtumų tarp jų išryškėjimas leis geriau suprasti tyrimo rezultatus. Išsami informacija apie tipiškus bruožus pateikiama Priede.

Ispanijoje atliktas tyrimas parodė, kad apie 15 proc. respondentų priklausė profesinei sąjungai¹ (Pav. 1). Tarp jų buvo šiek tiek daugiau vyrų (18 proc.) nei moterų (13 proc.). Santykinai panašus narystės lygis būdingas vidutinio amžiaus grupėms (14–23 proc.), išskyrus jauniausio ir vyriausio amžiaus darbuotojus (10–11 proc.), kurių procentas buvo mažiausias. Miestuose iki 100 tūkstančių gyventojų profesinių sąjungų narių procentas viršijo vidurkį, o dideliuose miestuose, daugiau nei 500 tūkstančių gyventojų, siekė vidurkį. Didesnis narystės lygis profesinėse sąjungose taip pat užfiksuotas tarp žmonių turinčių aukštąjį išsilavinimą (20 proc.). Didžiausia narystės profesinėse sąjungose procentinė dalis nustatyta šiose socialinėse ir profesinėse grupėse: kvalifikuoti darbuotojai (30 proc.), vidurinės grandies techninis personalas (24 proc.), vadovai ir specialistai (22 proc.). Lygiai 1/3 viešųjų įstaigų darbuotojų yra profesinių sąjungų nariai ir tai yra didesnis procentas nei privačiame sektoriuje (13–25 proc.). Didesnis profesinių sąjungų skaičius taip pat randamas vidutinėse (31 proc.) ir didelėse (30 proc.) įmonėse. Didžiausia narystės profesinėse sąjungose procentinė dalį sudaro žmonių grupė, deklaruojanti didžiausią disponuojamą pajamų dalį vienam šeimos nariui - daugiau nei 1200 eurų (22 proc.), bet taip pat ir grupė, kuri deklaruoja vidutines pajamas nuo 500 iki 799 eurų (18 proc.).

¹ Šis rezultatas atitinka duomenis, esančius Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (Eurofound) parengtame šalies profilyje <https://www.eurofound.europa.eu/country/spain#actors-and-institutions> (tikrinta 2019.02.08)

Pav. 1. Narystė profesinėje sąjungoje Ispanijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje, Jungtinėje Karalystėje (proc.)

Ispanija	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
15,20 proc.	6,70 proc.	11,20 proc.	13,80 proc.	15,50 proc.	20,70 proc.

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Mokslinis tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, 2018 m. projektą

Lietuva turi mažiausią profesinių sąjungų narių procentą tarp tiriamųjų šalių (Pav. 1) - 7 proc.². Statistiškai dažniau profesinių sąjungų atstovai yra vyrai (10 proc.) nei moterys (4 proc.). Žemas narystės procentas yra panašus visose amžiaus grupėse, šiek tiek didesnis 45–54 metų amžiaus grupėje (11 proc.) ir mažiausias tarp jauniausio ir vyriausio amžiaus darbuotojų. Didžiausią procentinę profesinių sąjungų narių dalį galima rasti 20–100 tūkstančių gyventojų turinčiuose vidutinio dydžio miestuose (13 proc.), kituose miestuose jis yra maždaug vienodas (4-7 proc.). Išsilavinimo lygis nedaro įtakos narystei profesinėje sąjungoje skirtumams. Didžiausią profesinių sąjungų dalį užfiksavome šiose socialinėse ir profesinėse grupėse: vadovai, specialistai (12 proc.), vidurinės grandies techninis personalas (10 proc.), savarankiškai dirbantys asmenys (10 proc.), nekvalifikuoti darbuotojai (10 proc.). Kaip ir kitose šalyse, profesinių sąjungų narių procentas yra didesnis valstybinėse institucijose (13 proc.) nei privačiame sektoriuje, taip pat didžiojoje įmonėse, kuriose dirba daugiau nei 250 darbuotojų (14 proc.). Kaip ir Ispanijoje, didžiausias narystės procentas yra tarp žmonių, turinčių didžiausiais (> 450 eurų: 9 proc.) ir vidutines šeimos pajamas (350–399 eurų: 9 proc.).

Lenkijai būdingas santykinai nedidelis narystės profesinėse sąjungose procentas. Tyrime šis procentas buvo 11 proc. (Pav. 1) ir jis sutapo su nacionalinių tyrimų rezultatais³. Panašus moterų (10 proc.) ir vyrų (11 proc.) procentas priklauso profesinėms sąjungoms⁴. Kaip ir daugelyje kitų šalių, narystės profesinėse sąjungose procentas yra didžiausias tarp vidutinio amžiaus asmenų (15–16 proc.) ir mažesnis tarp jauniausio ir vyriausio amžiaus darbuotojų (7–10 proc.). Kaip ir Ispanijoje ir Serbijoje, didesnę procentą profesinių sąjungų narių galima rasti mažuose miestuose iki 20 tūkstančių gyventojų (22 proc.), vidutinio dydžio (12 proc.)

2 Šis rezultatas atitinka duomenis, esančius Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (Eurofound) parengtame šalies profilyje <https://www.eurofound.europa.eu/country/spain#actors-and-institutions> (tikrinta 2019.02.08)

3 Taip pat žr. *Country Profile* parengta Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (Eurofound) <https://www.eurofound.europa.eu/country/poland#actors-and-institutions> (tikrinta 2019.02.08)

4 Nėra statistinių skirtumų tarp moterų ir vyrų narystės profesinėse sąjungose.

ir dideliuose miestuose (11 proc.) šis procentas siekia vidurkį. Visose šalyse dalyvavusiose tyrime - įskaitant Lenkiją - didžiausias narystės profesinėse sąjungose procentas yra tarp žmonių turinčių aukštąjį išsilavinimą (18 proc.). Didžiausią narystės profesinėse sąjungose dalį sudaro: vadovai ir specialistai (26 proc.), vidurinės grandies techniniai darbuotojai (18 proc.) ir kvalifikuoti darbuotojai (18 proc.). Kas ketvirtas šalies viešųjų įstaigų darbuotojas priklauso profesinei sąjungai, kaip ir kas ketvirtas didelių įmonių (turinčių daugiau kaip 250 darbuotojų) darbuotojas. Profesinių sąjungų nariai dažniausiai deklaruoja didesnes pajamas šeimai (daugiau nei 2 000 Lenkijos zlotų) - net 16 proc..

Rumunijoje profesinių sąjungų narystės procentas išlieka šiek tiek didesnis nei Lietuvoje ir Lenkijoje - 14 proc. (Pav. 1)⁵. Žymiai daugiau vyrų priklausė profesinių sąjungų organizacijoms (18 proc.), palyginti su moterimis (10 proc.). Šioje šalyje taip pat matomas didžiausias narystės profesinėse sąjungose procentas tarp vidutinio amžiaus žmonių grupės (15–24 proc.) ir mažas tarp jauniausio ir vyriausio amžiaus darbuotojų (2-3 proc.). Didesnę procentą profesinių sąjungų narių taip pat galima rasti vidutinio dydžio miestuose nuo 20 tūkstančių iki 500 tūkstančių gyventojų (19-20 proc.) ir tarp žmonių turinčių aukštąjį išsilavinimą (23 proc.). Didžiausią profesinių sąjungų narių dalį sudaro: vadovai ir specialistai (26 proc.), administracijos ir biuro darbuotojai (24 proc.), kvalifikuoti darbuotojai (22 proc.) ir vidutinės grandies techniniai darbuotojai (21 proc.). Daugiau kaip 1/3 viešojo sektoriaus darbuotojų (37 proc.) ir net 41 proc. didelių įmonių darbuotojų, įdarbinančių daugiau nei 250 darbuotojų, priklauso profesinėms sąjungoms. Profesinių sąjungų nariai dažniau deklaruoja vidutinio lygio šeimos pajamas: 650-999 RON: 19,4 proc., 1000-1399 RON: 21,9 proc..

Serbijoje narystės profesiniuose sąjungose skaičius išlieka didesnis nei vidutinis, palyginti su kitomis apklaustomis šalimis, ir sudaro 16 proc.⁶. Kaip ir Lenkijoje, Serbijoje nebuvo pastebėta statistiškai reikšmingų nelygybės skirtumų tarp moterų (15 proc.) ir vyrų (17 proc.). Narystės profesinėse sąjungose procentas vidutinio amžiaus grupėje yra akivaizdžiai didesnis (18–25 proc.) nei vyriausio ir jauniausio amžiaus grupėse (7-11 proc.). Narystę profesinėse sąjungose dažniau deklaruoja mažų miestų gyventojai iki 20 tūkstančių gyventojų (27 proc.), o vidutinio dydžio (14–17 proc.) ir dideliuose (13 proc.) miestuose narystės lygis yra artimas šalies vidurkiui. Kaip ir kitose šalyse, narystę profesiniuose sąjungose labiau skatina aukštasis išsilavinimas (19 proc.), darbas viešajame sektoriuje (41

5 Narystės profesinėse sąjungose lygis Rumunijoje šiame tyrime aiškiai skiriasi nuo duomenų, esančių „Eurofound“ parengtame „Country Profile“, kurio autoriai nurodo, kad po 2011 m. pradėtų reformų, narystės profesinėse sąjungose lygis aiškiai krito palyginus su maždaug 32 proc. 2007 m. Pokyčių mastas rodo šių reformų poveikį profesinių sąjungų judėjimui ir darbo rinkai. <https://www.eurofound.europa.eu/country/romania#actors-and-institutions> (tikrinta 2019.02.08).

6 Ši procentinė dalis yra daugiau nei per pusę mažesnė nei rodo Eurofound surinkti duomenis (35 proc.) https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1215en5.pdf (tikrinta 2019.02.08)

proc.) ir didelėje įmonėje (47 proc.). Apskritai Serbijoje pastebima tokia tendencija - kuo didesnė įmonė, tuo didesnis profesinių sąjungų narių procentas. Didžiausią profesinių sąjungų dalis buvo užfiksuota šiose socialinėse ir profesinėse grupėse: administracijos ir biuro darbuotojai (43 proc.), vidurinės grandies techniniai darbuotojai (25 proc.), kvalifikuoti darbuotojai (23 proc.) ir paslaugų sektoriaus darbuotojai (23 proc.). Be to, Serbijoje profesinių sąjungų narių procentas didėja kartu su šeimos pajamomis - didžiausias procentas yra didžiausias pajamas gaunančiųjų grupėje (23 proc.).

Didžiausias profesinių sąjungų narystės procentas nustatytas Jungtinėje Karalystėje - 21 proc.⁷. Pastebimas didesnis vyrų dalyvavimas profesinėse sąjungose (25 proc.) nei moterų (17 proc.). Tačiau to negalima pasakyti apie amžiaus grupes, kuriose - išskyrus vyriausio amžiaus grupę (6 proc.) - asmenų, deklaruojančių narystę profesinėse sąjungose, procentas yra panašus ir svyruoja tarp 24 proc. ir 29 proc.. Didesnis narystės profesinėse sąjungose procentas pastebimas vidutinio dydžio miestuose - nuo 20 tūkstančių iki 500 tūkstančių gyventojų (21–28 proc.), o dideliuose miestuose - daugiau nei 500 tūkstančių gyventojų procentas yra artimas šalies vidurkiui (19 proc.). Aukštasis išsilavinimas (26 proc.) ir užimtumas viešajame sektoriuje (43 proc.) stipriai skatina narystę profesinėse sąjungose Jungtinėje Karalystėje. Didžiausią narystės profesinėse sąjungose dalį sudaro darbuotojai dirbantys vidutinėse įmonėse (100–250 darbuotojų) - 44 proc., o kitose įmonėse, išskyrus savarankiškai dirbančius asmenis, šis procentas svyruoja nuo 25 proc. iki 29 proc.. Didžiausią profesinių sąjungų narystės procentinę dalį pastebima tarp: paslaugų sektoriaus darbuotojų (49 proc.), vidurinės grandies techninio personalo (35 proc.) ir vadovybės bei specialistų (32 proc.). Didesnis narystės profesiniuose sąjungose procentas pastebimas tarp žmonių, deklaruojančių vidutinio arba aukšto lygio šeimos pajamas (1000–1399 GBP: 28,2 proc., 1400–1999 GBP: 23,5 proc., daugiau nei 2000: 24,2 proc.). Tarp mažiausiai uždirbančiųjų narystės profesinėse sąjungose procentas yra mažiausias (4 proc.).

Apibendrinant, galima teigti, kad tyrime dalyvaujančių šalių profesinių sąjungų nariais dažniausiai yra vyrai (išskyrus Lenkiją ir Serbiją), kurių amžius yra apie 25–54, turintys aukštąjį išsilavinimą, dirbantys viešajame sektoriuje, dažniau didelėje įmonėje, vykdančys specialisto, vidurinės grandies techninio personalo pareigas ar dirbantys administracijoje/ biure, vidutinio dydžio mieste, gaunantys dideles ar bent vidutines pajamas viename šeimos nariui.

7 Rezultatas yra šiek tiek mažesnis už Eurofound pateiktą "Country Profile" (25 proc.) <https://www.eurofound.europa.eu/country/united-kingdom#actors-and-institutions> (tikrinta 2019.02.08)

Profesinės sąjungos narys - aktyvus pilietis

Ispanijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Jungtinėje Karalystėje atliktų tyrimų rezultatai vienareikšmiškai patvirtina sociologams žinomą tezę, kad veikla profesinėse sąjungose yra viena iš pilietinės veiklos formų demokratinėje valstybėje, užtikrinančioje pilietines laisves, o profesinės sąjungos yra viena iš pilietinės visuomenės veikėjų. Paprasčiau tariant, profesinės sąjungos narys yra tiesiog aktyvus pilietis. Šios tezės pagrindą sudaro tai, kad socialiai aktyvus žmogus, dažniau nei socialiai neaktyvus asmuo, yra pasirengęs veikti daugelyje veiklos sričių, pvz., priklausyti nevyriausybinėms organizacijoms, veikti vietos bendruomenės labui, dalyvauti socialiniuose judėjimuose, protestuose, inicijuoti peticijas, taip pat dalyvauti profesinių sąjungų veikloje savo darbovietėje. Todėl pilietinė ar socialinė veikla sudaro tam tikrą individo elgesį, pasireiškiantį daugelyje sričių. Šiuo tyrimu taip pat parodėme, kad žmonių aktyvumas profesinėse sąjungose daro tiesioginę įtaką tokių žmonių socialinei aplinkai, todėl žmonės, kurių giminių ar draugų tarpe yra profesinės sąjungos nariai, yra labiau linkę rodyti pilietinį aktyvumą nei tie, kurie neturi profesinės sąjungos narių savo giminių ar draugų tarpe. Šis įdomus pastebėjimas dar labiau sustiprina tezę, kad profesinių sąjungų atstovai yra aktyvūs piliečiai ir, kas daugiau, ji aktyvizuoja savo socialinę aplinką socialinei ir pilietinei veiklai.

Hipotezė apie profesinių sąjungų narių pilietinį aktyvumą buvo patvirtinta tikrinant, ar egzistuoja statistiškai reikšmingas ryšys tarp atsakymų į klausimą dėl narystės profesinėse sąjungose dabar arba praėityje ir įvairių pilietinės veiklos apraiškų:

- *Formali pilietinė veikla*: narystė organizacijoje, asociacijoje, politinėje partijoje, judėjime ar fonde;
- *Savanoriška ir neapmokama veikla vietos bendruomenės labui*: aplinkai, bažnyčiai, gyvenamajai vietai, kaimui, miestui ar socialiai remtinų asmenų labui;
- *Veikla profesinėje sąjungoje*: dalyvavimas demonstracijose / manifestacijose, streikuose, palaikymo laišku rašymas ar pasirašymas, veikla palaikančia profesines sąjungas socialinėje žiniasklaidoje (pvz., „Facebook“).⁸

O hipotezė apie profesinių sąjungų narių aktyvų vaidmenį jų tiesioginėje socialinėje aplinkoje buvo tikrinama stebint statistiškai reikšmingą ryšį tarp atsakymų į klausimą, ar kas nors iš respondento draugų ar pažįstamų priklauso profesinei sąjungai ir pirmiau minėtų pilietinės veiklos apraiškų. Ši analizė atlikta ne tik visos šalies visuomenės lygmenyje, bet ir atskiriant asmenis, kurie nėra profesinės sąjungos nariai.

8 Tiksliai anketos klausimų formuluotė: Ar esate profesinės sąjungos narys (T / N)? Ar kada nors priklausėte profesinei sąjungai (T / N)? Ar kažkas iš jūsų artimųjų ar draugų priklauso profesinei sąjungai (T / N / nežinau)? Ar esate organizacijos, asociacijos, politinės partijos, judėjimo ar fondo narys (T / N)? Ar praėjusiais metais dirbote savanoriškai ir nemokamai savo aplinkos, bažnyčios, gyvenamojo rajono, kaimo, miesto ar socialiai remtinų žmonių labui (T / N)? Ar kada nors palaikėte profesines sąjungas arba dalyvavote profesinių sąjungų veikloje, pvz., dalyvaujanti demonstracijose / manifestacijose, streikuose, rašydami ar pasirašydami paramos laiškus, palaikėte profesines sąjungas socialinėje žiniasklaidoje (pvz., „Facebook“) ir pan. ?

1 Lentelė. Aktyvumas profesinėje sąjungoje priklausomai nuo dabartinės narystės profesinėje sąjungoje (proc.)

	Ispanija	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
Formalus pilietinis aktyvumas (narystė organizacijoje, asociacijoje, politinėje partijoje, judėjime ar fonde)						
Profesinės sąjungos nariai	37,7%	37%	26,7%	14,5% *	22,6% *	29%
Ne profesinės sąjungos nariai	16,2%	16,2%	10,4%	12,5% *	23,7% *	13,5%
Savanoriška ir neapmokama veikla savo aplinkos, bažnyčios, gyvenamojo rajono, kaimo, miesto ar socialiai remtinų žmonių labui.						
Profesinės sąjungos nariai	45,9%	63%	51,1%	47,3%	51,6%	47,3%
Ne profesinės sąjungos nariai	29,7%	41,5%	29,8%	34,2%	39,9%	24,4%
Veikla, remianti profesines sąjungas						
Profesinės sąjungos nariai	70,5%	70,4%	73,3%	80%	64,5%	64,5%
Ne profesinės sąjungos nariai	41,2%	36,7%	31,5%	40%	40,8%	27,2%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal «Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe» 2018 projektą; * - statistiškai nereikšmingas rezultatas

Statistiniai tyrimai parodė statistiškai reikšmingą ryšį tarp narystės profesinėje sąjungoje dabar (1 lentelė) arba praityje (2 lentelė) ir socialinės veiklos (formalios, vietos bendruomenės naudai, profesinei sąjungai) kiekvienoje iš tiriama šalių⁹. Aktyvių žmonių dalyvavimas paprastai buvo mažiausias, kalbant apie oficialiąją veiklą, vidutinis kai veikla vykdoma vietos bendruomenės labui, ir aukščiausias - kas yra suprantama - profesinių sąjungų labui. Beveik kiekvienoje šalyje profesinių sąjungų žmonės buvo aktyvesni, nei tie, kurie nedeklaravo narystės profesinėje sąjungoje. Išimtys buvo tik Serbija ir Rumunija, kuriose nebuvo ryškių skirtumų tarp asmenų, kurie yra ir nėra profesinių sąjungų nariai. Tačiau dėl kitų dviejų aspektų (veikla vietos bendruomenėje ir veikla profesinėje sąjungoje) toks ryšys buvo panašus kaip ir kitose šalyse.

Ryšys tarp narystės profesinėje sąjungoje deklaravimo praityje ir pilietinio aktyvumo yra šiek tiek mažesnis, palyginti su dabartinę narystę profesinėje sąjungoje tiriamaose šalyse (2 lentelė). Tačiau, Lenkijoje ir Rumunijoje šis ryšys yra vienareikšmiškas ir pastebimas, palyginus su visomis trimis tiriama pilietinio aktyvumo formomis. Tačiau kitų keturių šalių atveju, šis ryšys ne visada egzistuoja. Lietuvos atveju nėra skirtumo kalbant apie formalų pilietinį aktyvumą tarp narystę profesinėje sąjungoje praityje deklaruojančių ir nedeklaruojančių asmenų, o Ispanijos atveju aktyvumo vietos bendruomenės labui lygiai tarp šių dviejų grupių nesiskiria. Serbijoje ir Jungtinėje Karalystėje nėra skirtumų kalbant apie abi šias aktyvumo formas. Visose šalyse reikšmingai skiriasi dalyvavimo profesinių sąjungų veikloje lygiai, kas šiame kontekste yra savaimė suprantama.

Šios analizės rezultatas tik sustiprina pagrindinę tezę, kad žmonės, kurie dėl kažkokios priežasties nutraukia savo veiklą profesinėje sąjungoje, tuo pat metu tampa mažiau aktyvūs ir kitose pilietinės visuomenės veiklos srityse. Tačiau jie lieka šiek tiek aktyvesni nei žmonės, kurie niekada nedalyvavo profesinėse sąjungose. Lenkijoje ir Rumunijoje narystė profesinėje sąjungoje regis daro stabilesnį poveikį pilietiškumo požiūriui, nei kitose šalyse dalyvavusiose apklausoje.

9 Ryšių taro kintamųjų egzistavimo analizė atlikta naudojant chi2 statistiką.

2 Lentelė. Pilietinis aktyvumas priklausomai nuo narystės profesinėje sąjungoje praityje (proc.)

	Ispanija	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
Formalus pilietinis aktyvumas (narystė organizacijoje, asociacijoje, politinėje partijoje, judėjime ar fonde)						
Profesinės sąjungos nariai	24,7%	18,5% *	16,2%	17,2%	23,9% *	17,1% *
Ne profesinės sąjungos nariai	13,5%	14,9% *	7,8%	8,8%	23,5% *	11,7% *
Savatoriška ir neapmokama veikla savo aplinkos, bažnyčios, gyvenamojo rajono, kaimo, miesto ar socialiai remtinų žmonių labui.						
Profesinės sąjungos nariai	30,9% *	48,9%	39,6%	40,4%	40,2% *	27,4% *
Ne profesinės sąjungos nariai	29,3% *	37,3%	25,3%	29,4%	39,8% *	23% *
Veikla remianti profesines sąjungas						
Profesinės sąjungos nariai	61,7%	45,9%	56,8%	53,6%	57,3%	43,6%
Ne profesinės sąjungos nariai	34,7%	31,5%	20%	29,4%	32,1%	19,2%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal «Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe» 2018 projektą; * - statistiškai nereikšmingas rezultatas

Analizuojamose šalyse žmonės, turintys profesinės sąjungos narį savo artimoje socialinėje aplinkoje (artimųjų ar pažįstamųjų ratas), yra aktyvesni piliečiai nei tie, kurie neturi profesinės sąjungos narių savo aplinkoje (3 lentelė). Ši tezė yra statistiškai teisinga vertinant visus šalies gyventojus, taip pat ir išskiriant tik tuos, kurie nėra profesinės sąjungos nariai¹⁰. Tik Serbijoje toks ryšys egzistuoja formalios pilietinės veiklos atžvilgiu. Serbijoje taip pat nėra statistiškai reikšmingo aktyvumo lygio skirtumo vietos bendruomenės labui tarp žmonių, turinčių profesinių sąjungų narius savo aplinkoje, ir žmonių, neturinčių profesinės sąjungos narių savo aplinkoje, žmonių, kurie patys nepriklauso profesinėms sąjungoms, grupėje.

10 Galima gi daryti prielaidą, kad profesinių sąjungų nariai savo aplinkoje turi kitus profesinių sąjungų narius, kurių pilietinis elgesys rodo jų didesnį aktyvumą. Asmenų, kurie nėra profesinės sąjungos nariai, bet kurie yra apsupti profesinės sąjungos nariu, atskirimas leidžia tiksliau išanalizuoti profesinių sąjungų narių įtaką jų tiesioginei socialinei aplinkai.

3 lentelė. Pilietinis aktyvumas priklausomai nuo to, ar jūsų socialinėje aplinkoje yra profesinių sąjungų narys (artimieji ar pažįstami) (proc.)

	Ispanija	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
Formalus pilietinis aktyvumas (narystė organizacijoje, asociacijoje, politinėje partijoje, judėjime ar fonde)						
Mano rate yra profesinės sąjungos nariai	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	28,6 %	25 %	25,6 %	23,7 %	21,7 %	16 %
Mano rate nėra profesinės sąjungos narių	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	9,2 %	6 %	12 %	11 %	6,9 %	6,6 %
Savatoriška ir neapmokama veikla savo aplinkos, bažnyčios, gyvenamojo rajono, kaimo, miesto ar socialiai remtinų žmonių labui.						
Mano rate yra profesinės sąjungos nariai	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	42,9 %	41,4 %	55 %	54,4 %	49,1 %	44 %
Mano rate nėra profesinės sąjungos narių	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	21,1 %	18 %	33,6 %	33,1 %	24,5 %	24,5 %
Veikla remianti profesines sąjungas						
Mano rate yra profesinės sąjungos nariai	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	61,2 %	57,2 %	53,5 %	49,1 %	57,5 %	48 %
Mano rate nėra profesinės sąjungos narių	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	28,4 %	25 %	33,6 %	32,2 %	32,1 %	29,8 %

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal «Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe», 2018 projektą, 2018 m. ; * - statistiškai nereikšmingas rezultatas. POP visas šalies gyventojų rezultatas, NC - asmenų, kurie nėra profesinės sąjungos nariai, rezultatas.

Kitas bendras ryšys, kurį galima pastebėti šiame tyrime, yra pilietinio aktyvumo lygio skirtumas tarp visų gyventojų ir tų, kurie nėra profesinės sąjungos nariai. Jis yra matomas kiekvienoje iš tiriama šalių beveik visose tiriame pilietinio aktyvumo formose.

Apibendrinant, tyrimas parodė, kad egzistuoja ryšys tarp narystės profesinėje sąjungoje - šiuo metu ar anksčiau - ir kitų pilietinio aktyvumo formų visose tiriame šalyse. Viena-reikšmiškai ryškiausias ryšys pastebimas Lenkijoje ir Rumunijoje (išskyrus formalų pilietinį aktyvumą tarp dabartinių sąjungų narių). Iki tam tikro lygio išimtį šioje grupėje sudaro Serbija, kurioje narystė profesinėje sąjungoje daro mažiausiai įtaką aktyvumo lygiui.

Be to, tai, kad žmonės turi profesinės sąjungos narių savo daro įtaką jų didesniai pilietiniam aktyvumui. Ši tezė taip pat taikoma didesniai žmonių, kurie nėra profesinės sąjungos nariai, pilietiniam aktyvumui. Todėl galima daryti prielaidą, kad profesinių sąjungų atstovų įtaka gali turėti teigiamą vaidmenį aplinkai pilietinės visuomenės kūrimo ar stiprinimo procese. Ši koreliacija galioja visoms tiriame šalims, nors Serbijai mažiau.

Piotr Ostrowski

Nacionalinis profesinių sąjungų susivienijimas

Varšuvos universiteto Sociologijos institutas

JAUNIMAS PROFESINĖSE SĄJUNGOSE IR APIE PROFESINES SĄJUNGAS

Gebėjimas reaguoti į demografinius iššūkius yra labai svarbus daugumai šiuolaikinių visuomenių, taip pat ir socialinių organizacijų. Profesinės sąjungos taip pat susiduria su narių senėjimo dilema. Profesinių sąjungų organizacijos neprivalo būti savaime patrauklios jaunimui, tačiau jaunų žmonių padėtis darbo rinkoje neabejotinai nepadedą platesniai profesinių sąjungų atstovavimui. Nesaugių įdarbinimo formų reiškinys (*precarious*), kai darbas nėra užtikrinamas, kai jo neįmanoma suplanuoti ilgesniai laikotarpiui ir kai jis yra mažai apmokamas, gali veiksmingai užkirsti kelią galimam jaunų žmonių ryšiui su profesinių sąjungų organizacijomis. Be to, situaciją apsunkina didelis jaunimo judumas ir - ką dažnai pabrėžia ekspertai - jų individualistinis požiūris. Daugelio šalių duomenys aiškiai rodo, kad jaunų žmonių procentas profesinėse sąjungose yra nedidelis¹¹, ir jis tikrai yra mažesnis nei bendras profesinių sąjungų narių procentas. Yra didelė tikimybė, kad tai yra globalaus masto reiškinys.

Profesinės sąjungos pripažįsta šią problemą. Tai išreiškiama daugelyje šalių įgyvendinamų naujų profesinių sąjungų narių organizavimo strategija, orientuota į įvairias šakas (pvz., mažas privačias įmones) ir (arba) grupes, pvz., ekonominius migrantus ir jaunimą. Tačiau, nėra idealaus modelio, kuris skatintų jaunas žmones prisijungti prie profesinių sąjungų ir aktyviai veikti jų struktūrose. Profesinės sąjungos įvairiose šalyse ir skirtinguose šakose bando kovoti su šiais iššūkiais įvairiais būdais. Atrodo, kad daugelis profesinių sąjungų iniciatyvų šiuo klausimu, nesvarbu, kokia jų kilmės šalis ar kurioje šakoje jos veikia, yra kurti specialius komitetus ar komitetus jaunų žmonių reikalams. Jų tikslas - integruoti jaunimą į profesinių sąjungų struktūras, įtraukti jaunosios kartos problemas į profesinių sąjungų programas ir veiklą, mokyti ir ugdyti būsimus profesinių sąjungų lyderius ir „atjauninti“ išorinį profesinių sąjungų įvaizdį, kuris stereotipiškai asocijuojasi su vyresnio amžiaus žmonėmis. Jau daugelį metų tokios struktūros veikia daugelyje profesinių sąjungų konfederacijų nacionaliniu lygmeniu ir pramonės šakų lygmenyje. Jų atstovus vienija Europos profesinių sąjungų konfederacijos Jaunimo komitetas, kurio tikslas - keisti jaunų profesinių sąjungų atstovų iš visos Europos patirtimi ir rengti europines kampanijas, skirtas jaunų žmonių dalyvavimo profesinėse sąjungose didinimui.

11 Šioje ataskaitoje jauni žmonės yra žmonės, kurių amžius yra 18–34 metų

Tyrimo metu nusprendėme patikrinti, kaip anketos klausimu kontekste atrodo jaunimas. Norėjome sužinoti, kiek jie yra atstovaujami, kaip jie suvokia profesines sąjungas. Svarbiausias mūsų užduotas klausimas: ar jaunimas yra svarbus profesinių sąjungų potencialas? Ar verta investuoti į pirmiau aprašytą struktūrą, skirtą jauniems žmonėms profesinėse sąjungose, kūrimą? Ar galima tikėtis «sargybos» pokyčių profesinėse sąjungose ateityje ar jų laukia demografinė krizė?

Narystės profesinėse sąjungose pagal amžiaus grupes analizė (4 lentelė) leidžia formuluoti tam tikras išvadas. Visų pirma nepasitvirtino pesimistinė informacija apie itin mažą jaunimo narystę profesinėse sąjungose. Nors 18–24 metų amžiaus grupėje žmonių, patvirtinančių narystę profesinėse sąjungose, procentas yra mažesnis nei visos visuomenės mastu (išskyrus Jungtinę Karalystę), šiek tiek vyresnio amžiaus žmonių - 25–34 metų amžiaus - grupėje šis procentas jau yra didesnis nei vidurkis (išskyrus Serbiją). Galbūt taip yra dėl to, kad 25–34 metų amžiaus žmonės jau baigė savo išsilavinimą ir yra visiškai įsitraukę į apmokamą darbą. Tai patvirtina narystės profesiniuose sąjungose ir išsilavinimo santykio analizė. Visais tiriamais atvejais (išskyrus Lietuvą), narystė profesinėse sąjungose yra didžiausia tarp žmonių turinčių aukštąjį išsilavinimą. Šiek tiek vyresniems žmonėms priimti sprendimą dėl galimo stojimo į profesines sąjungas taip pat galbūt padeda jų patikimesnė padėtis darbo rinkoje esant tokio amžiaus.

Lentelė 4. Narystės profesinėse sąjungose lygis tarp jaunų žmonių

Ar esate profesinės sąjungos narys? Atsakymai „taip“						
Amžius	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Ispanija	Jungtinė Karalystė
18-24	2,0%	10,3%	2,3%	6,7%	10,7%	24,2%
25-34	7,1%	14,8%	14,9%	10,7%	22,7%	29,1%
Iš viso	6,7%	11,2%	13,8%	15,5%	15,2%	20,7%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal projektą «Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe», 2018 m.

Jaunų žmonių nuomonė apie profesines sąjungas

Klausimyne uždavėme bendrą klausimą apie dabartinės profesinių sąjungų veiklos vertinimą. Visų respondentų atsakymai neabejotinai yra palankūs profesinėms sąjungoms. Nepriklausomai nuo šalies, buvo vienareikšmiškai daugiau teigiamų vertinimų nei neigiamų. Geriausią įvertinimą profesinės sąjungos gavo Rumunijoje, kur 80 proc. apklaustųjų atsakė, kad dabartinė profesinių sąjungų veikla yra tikrai naudinga arba naudinga Rumunijai ir blogiausią - Lenkijoje, nors 62,6 proc. rezultatas taip pat turėtų būti laikomas labai geru. Nusprendėme patikrinti, ar respondentų amžius daro reikšmingą įtaką profesinių sąjungų vertinimui (5 lentelė). Išskyrus Rumuniją, visose šalyse jaunų žmonių vertinimas yra geresnis nei respondentų visumos. Didžiausias atsakymų skirtumas yra Ispanijoje (19,2 procentinio punkto skirtumas tarp 18–24 metų amžiaus grupės atsakymų ir visų atsakymų). Tai reiškia, kad Ispanijos jaunimas geriausiai iš visų apklaustų šalių vertina profesinių sąjungų veiklą.

Rezultatai reiškia, kad - priešingai nei sako stereotipas - jauni žmonės nėra neigiamos nuomonės apie profesines sąjungas, ir net atvirkščiai. Rumunijos atvejis yra labai įdomus. Profesinės sąjungos Rumunijoje turi didžiausią įvertinimo balų skaičių iš visų apklaustų šalių, tačiau šios teigiamos nuomonės yra daugiausia vyresnių žmonių. Kitose šalyse vyresnio amžiaus žmonės vertina profesines sąjungas palyginti blogiau nei jauni žmonės. Tai labai perspektyvi išvada profesinėms sąjungoms kalbant apie jų ateitį.

Lentelė 5. Jaunų žmonių profesinių sąjungų dabartinės veiklos įvertinimas

Apskritai, ar dabartinė profesinių sąjungų veikla yra naudinga ar nenaudinga šaliai? Atsakymai žmonių, teigiamai vertinančių profesinių sąjungų įtaką (susumuoti „tikrai naudinga“ ir „naudinga“ atsakymai)						
Amžius	Lietuva *	Lenkija	Rumunija	Serbija *	Ispanija	Jungtinė Karalystė
18-24	82,4%	77,6%	61,4%	73,3%	82,1%	87,9%
25-34	80,0%	79,5%	74,6%	69,3%	74,2%	88,4%
35-44	73,4%	67,6%	82,9%	73,4%	62,9%	78,7%
45-54	75,3%	42,0%	93,2%	61,2%	58,9%	79,2%
55-64	86,3%	47,8%	75,0%	60,2%	57,9%	77,8%
+65	68,1%	52,9%	83,3%	69,6%	49,2%	61,0%
Iš viso	77,4%	62,6%	80,0%	67,3%	62,3%	78,0%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą; * - statistiškai nereikšmingas rezultatas

Be klausimo apie bendrą veiklos įvertinimą, paprašėme respondentų įvertinti profesinių sąjungų efektyvumą šalies lygmenyje. Respondentai pasirinkimui turėjo tris atsakymus: „jos yra veiksmingos“, „stengiasi, bet joms nedaug pavyksta“ ir „jų poveikis nėra matomas“. Priešingai nei anksčiau pateikti rezultatai, šio klausimo atveju atsakymai nebėra tokie palankūs profesinėms sąjungoms. Visose apklaustose šalyse (išskyrus Serbiją) vyrauja nuomonės, kad, nepaisant atliktų veiksmų, profesinės sąjungos nėra labai veiksmingos. Tie, kurie mano, kad jos yra veiksmingos tikrai sudaro mažumą. Didžiausias jų skaičius Jungtinėje Karalystėje - 25,4 proc., o mažiausias Serbijoje - tik 3 proc.. Respondentai iš Serbijos taip pat yra labiausiai kritiškai vertina profesinių sąjungų veiksmingumą. Beveik 50 proc. serbų nemato Serbijos profesinių sąjungų veiklos rezultatų. Tai neabejotinai svarbus signalas, kad reikia stiprinti teigiamą žinią apie profesinių sąjungų veiklą Serbijoje viešiniame. Kaip šiame kontekste jaunimas vertina profesinių sąjungų veiksmingumą? Nusprendėme patikrinti jaunų žmonių vertinimus atsižvelgiant į respondentų pateiktus vertinimus, susijusius su kritiškais atsakymais dėl profesinių sąjungų veiklos rezultatų (6 lentelė). Visose šalyse (išskyrus Rumuniją) jaunimas mažiau kritikuoja profesines sąjungas nei respondentų visumą. Tai dar viena svarbi profesinėms sąjungoms išvada, rodanti teigiamą jaunų žmonių potencialą. Įdomu tai, kad, kaip jau minėjome, net beveik 50 proc. serbų nemato profesinių sąjungų veiklos rezultatų, tik 24,4 proc. 18–25 metų amžiaus Serbijos respondentų sutinka su šia nuomone. Todėl skirtumas yra šiek tiek didesnis už 25 procentiniai punktai. Lenkijoje taip pat yra nemažai skirtumų atsakymuose priklausomai nuo amžiaus. Skirtumas tarp visų respondentų ir 26–34 metų amžiaus respondentų yra 19,1 procentinių punktų.

Lentelė 6. Bendras jaunų žmonių profesinių sąjungų veiklos efektyvumo šalies lygmenyje įvertinimas

Kaip vertinate profesinių sąjungų veiklą šalies lygmenyje? Žmonių, kurie nemato veiklos rezultatų, atsakymai						
Amžius	Lietuva *	Lenkija	Rumunija*	Serbija	Ispanija	Jungtinė Karalystė *
18-24	17,6%	25,9%	43,2%	24,4%	32,1%	30,3%
25-34	21,4%	13,6%	35,8%	44,0%	24,2%	11,6%
Iš viso	27,8%	32,7%	35,5%	49,8%	38,7%	20,0%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą; * - statistiškai nereikšmingas rezultatas

Užduodant kitą klausimą norėjome sužinoti apie visuomenės lūkesčius dėl profesinių sąjungų įtakos valdžios institucijų sprendimams apklausoje dalyvaujančiose šalyse. Į klausimą įtraukėme klausimą „Ar manote, kad šiuo metu profesinės sąjungos turi pernelyg didelę, pakankamą ar per mažą įtaką jūsų šalies valdžios institucijų sprendimams?“. Visose šalyse daugiau nei pusė respondentų nurodė, kad šis poveikis yra per mažas. Išimtis yra Jungtinė Karalystė, kurioje dauguma respondentų mano, kad šis poveikis yra pakankamas, greičiausiai dėl to, kad britai palyginti geriau vertina profesinių sąjungų veiksmingumą savo šalyje.

Šio klausimo atveju nepastebėjome aiškios tendencijos (7 lentelė). Jauni žmonės nemažiau nei apklaustos dalyvių visuma, kad profesinių sąjungų įtaka jų šalių valdžios institucijų sprendimams yra per maža. Skeptiškiausi dėl tokios nuomonės pirmiausia yra jauniausi respondentai, išskyrus Jungtinę Karalystę ir iš dalies Lenkiją. Šiek tiek vyresnio amžiaus žmonių, t.y. 26–34 metų amžiaus, nuomonės yra gana panašios į bendrą respondentų nuomonę.

Lentelė 7. Visuomenės lūkesčiai dėl profesinių sąjungų įtakos valdžios institucijų sprendimams tarp jaunų žmonių šalyse dalyvaujančiose apklausoje

Ar manote, kad profesinės sąjungos turi per didelį, pakankamą ar per mažą įtaką mūsų šalies valdžios institucijų sprendimams? Žmonių, kurie mano, kad ši įtaka yra per maža, atsakymai						
Amžius	Lietuva	Lenkija *	Rumunija	Serbija *	Ispanija *	Jungtinė Karalystė
18-24	47,1%	53,4%	34,1%	62,2%	42,9%	36,4%
25-34	75,7%	53,4%	59,7%	77,3%	50,0%	29,1%
Ogółem	74,9%	54,1%	63,0%	80,0%	51,1%	32,1%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą; * - statistiškai nereikšmingas rezultatas

Visose šalyse respondentai buvo paprašyti nurodyti įvairius subjektus ir institucijas, kurie, jų nuomone, labiausiai gina darbuotojų teises ir atstovauja darbuotojų interesams. Respondentai buvo paprašyti pasirinkti ne daugiau kaip tris subjektus ir institucijas ir juos išreitinguoti pradedant nuo svarbiausios. Visose šalyse, išskyrus Lietuvą ir Serbiją, būtent profesinės sąjungos dažniausiai buvo įvardytos kaip tos, kurios labiausiai gina darbuotojų teises ir atstovauja darbuotojų interesams. Lietuvoje respondentai dažniausiai minėjo Darbo inspekciją, o Serbijoje atsakymas „Aš pats / pati turiu savimi pasirūpinti, niekas man to neužtikrina“. Be to, profesinės sąjungos visose šalyse, šiuo atveju išskyrus Serbiją, respondentų minimos kaip vadinamasis pirmasis pasirinkimas. Palankiausias profesinių sąjungų požiūriu atsakymus pastebėjome Jungtinėje Karalystėje. Daugiau kaip 52 proc. britų nurodė, kad profesinės sąjungos yra jų pirmasis pasirinkimas.

Analizės, kurioje atsižvelgiama į atskiras amžiaus grupes, rezultatai yra nevienareikšmiški (8 lentelė). Profesinių sąjungų interesų požiūriu, rezultatai yra naudingiausi Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Tik šiose šalyse profesinės sąjungos buvo nurodytos, kaip geriausiai ginančios darbuotojų teises ir atstovaujančios darbuotojų interesams. Kita vertus, visose apklaustose šalyse jauniausių respondentų (18–24 metų amžiaus) atsakymų procentas yra gerokai mažesnis už visų respondentų atsakymų vidurkį. Vyresnio amžiaus respondentų atsakymai yra šiek tiek palankesni profesinėms sąjungoms. 25–34 metų amžiaus respondentų atsakymai tik iš trijų šalių, t.y. iš Lietuvos, Lenkijos ir Serbijos, yra palankesni nei visų respondentų atsakymai. Šiuo atžvilgiu Rumunijos atvejis neabejotinai nepalankus, nors 25–34 metų amžiaus Rumunijos respondentai dažniausiai nurodė profesinės sąjungos.

8 lentelė. Subjektai ir institucijos kurie jaunimo nuomone labiausiai gina darbuotojų teises ir atstovauja darbuotojų interesams

Kiek, jūsų nuomone, šie subjektai gina darbuotojų teises ir atstovauja darbuotojų interesams jūsų šalyje? Suskirstykite subjektus nuo geriausiai ginančių ir atstovaujančių interesams, iki mažiausiai.						
Žmonių, nurodančių profesines sąjungas apskritai, atsakymai						
Amžius	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Ispanija	Jungtinė Karalystė
18-24	37,3%	44,8%	15,9%	28,9%	39,3%	42,4%
25-34	57,1%	54,5%	28,4%	36,0%	43,9%	55,8%
Iš viso	46,9%	47,1%	41,3%	34,0%	45,6%	68,6%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą; paryškinti - dažniausiai pasitaikantys atsakymai

Tyrimo metu nusprendėme patikrinti, kaip visuomenė suvokia grupę, kurios vardu veikia profesinės sąjungos. Šiuo tikslu uždavėme klausimą kam, anot respondentų, iš tikrųjų atstovauja profesinės sąjungos vykdant savo veiklą. Visų šalių respondentai dažniausiai mano, kad profesinės sąjungos atstovauja tik savo nariams. Labiausiai tuo tiki respondentai iš Jungtinės Karalystės (45,8 proc.), Lietuvos (43,9 proc.) ir Serbijos (43,5 proc.). Mažiausiai Ispanijoje (26,2 proc.) ir Lenkijoje (27,7 proc.), nors ir šiose šalyse tai yra labiausiai paplitę atsakymai. Palankiausias profesinių sąjungų požiūriu atsakymas, kad jos atstovauja visų darbuotojų interesams, buvo antras dažniausias atsakymas Ispanijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Lenkijos ir Lietuvos atveju tai yra tik trečias dažniausiai pasitaikantis atsakymas (iš 8 galimų) - pagrindinis atsakymas, kad profesinės sąjungos atstovauja tik tam tikroms šakoms.

Analizuodami jauniausios amžiaus grupės atsakymus, sutelkėme dėmesį tik į palankiausias profesinių sąjungų požiūrį atsakymus, t.y. „visiems darbuotojams“ (6 lentelė). Šį atsakymą nurodė jauni respondentai iš Lenkijos ir Serbijos dažniau nei respondentų visuma. Visose šalyse (išskyrus Rumuniją) šiek tiek vyresni respondentai (25–34 m.) labiau linkę pripažinti, kad, realybėje, profesinės sąjungos atstovauja visų darbuotojų interesams.

9 lentelė. Kaip jauni žmonės mato grupę / subjektą kuriam atstovauja profesinės sąjungos

Kam, jūsų manymu, atstovauja profesinės sąjungos? Žmonių, kurie atsakė „visiems darbuotojams“, atsakymai						
Amžius	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Ispanija	Jungtinė Karalystė
18-24	11,8%	22,4%	20,5%	15,6%	21,4%	18,2%
25-34	28,6%	23,9%	9,0%	20,0%	28,8%	25,6%
Iš viso	15,4%	19,7%	15,8%	14,3%	22,4%	21,2%

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą

Apibendrinant pirmiau pateiktus rezultatus galima pažymėti, kad, pagal savo atsakymus, jauni žmonės nesiskiria nuo respondentų visumos. Tikrai nepasitvirtino stereotipinis susidomėjimo stygius, abejingumas ar priešiškus profesinėms sąjungoms. Todėl turėtume aiškiai pasakyti, kad jauni žmonės nėra priešiški nusistatę prieš profesines sąjungas ir neturi vienareikšmiškai neigiamo požiūrio į profesines sąjungas. Tačiau abi analizuojamos amžiaus grupės iki tam tikro lygio skiriasi tarpusavyje. Paprastai tariant, jauniausių respondentų grupė (18-24 m.) nėra labai palanki profesinėms sąjungoms, nors neabejotinai atsakymas į klausimą dėl dabartinės profesinių sąjungų veiklos vertinimo (2 lentelė) rodo, kad ši grupėje gali būti suvokiama kaip potencialas. Vyresnio amžiaus respondentų (25–34 metų amžiaus) grupė, t.y. žmonės, kurie jau baigė mokslus, aktyviai veikia darbo rinkoje, ieško profesinio ir asmeninio stabilumo, suvokia profesines sąjungas daug palankiau. Todėl atrodo, kad strateginė veikla, kuria siekiama didinti narystę profesinėse sąjungose ir jas atgaivinti, pirmiausia turėtų būti nukreipta į šią amžiaus grupę.

LŪKESČIAI TRADICINĖS PROFESINIŲ SAJUNGŲ VEIKLOS SRITYJE

Svarbus profesinių sąjungų veiklos klausimas yra kiek jų veikla atitinka visuomenės lūkesčius. Todėl buvo identifikuoti veiksmai, padedantis teigiamam profesinių sąjungų vertinimui visuomenėje. Apskritai respondentų lūkesčiai dėl vykdomos veiklos yra panašūs visose šalyse, kur buvo vykdomas tyrimas (10 lentelė). Tarp trijų dažniausiai minimų veiksmų visose šalyse buvo griežtas ir be jokių kompromisų darbuotojų teisių gynimas ir kova už jų interesus su darbdaviais ir vyriausybe, įskaitant streikus ir protesto veiksmus. Keturiuose šalyse - Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Serbijoje - tai buvo prioritetas. Serbijos ir Rumunijos atveju pusė respondentų tikėjosi tokių veiksmų (atitinkamai 53 proc. ir 48 proc.). Didelis nuomonių atitikimo lygis taip pat buvo pastebėtas kalbant apie poreikį veikti visos visuomenės labui ir derinti tiek darbuotojų, tiek darbdavių interesus - šie lūkesčiai buvo vieni iš trijų dažniausiai pasirenkamų atsakymų penkiose šalyse - išskyrus Lietuvą. Tai buvo dažniausiai pasirinkamas ispanų ir britų veiksmas. Lietuvos, Rumunijos ir Didžiosios Britanijos respondentų dėmesys buvo poreikiui sutelkti dėmesį į darbdavius ir vyriausybę, stiprinant partnerystę su jais ir siekiant dialogo su jais bei derybų. Dviejose šalyse - Ispanijoje ir Lietuvoje - tarp visuomenės prioritetų buvo pažymėtas poreikis vykdyti vidaus pokyčius profesinių sąjungų struktūroje. Visuomenės požiūriu laukiami pokyčiai Ispanijoje ir Lietuvoje yra susiję su biurokratijos mažinimu, profesinių sąjungų veiklos skaidrumo didinimu ir vidaus demokratijos stiprinimu. Šiose dviejose šalyse konkretūs veiksmai buvo vienas iš dažniausiai pasirinktų atsakymų. 35 proc. serbų tikisi, kad profesinės sąjungos išeis už darbovietės ribų, ir stengsis stiprinti darbuotojų padėtį visuomenėje, o 30 proc. lenkų norėtų, kad profesinės sąjungos pritaikytų savo veiklą prie besikeičiančios realybės, įskaitant prie darbo rinkos pokyčių.

Kalbant apie kaip rečiausiai minimus lūkesčius profesinių sąjungų atžvilgiu situacija visose apklaustose šalyse atrodo panašiai. Labai maža dalis apklaustų šalių respondentų norėtų, kad profesinės sąjungos užsiimtų lobizmu žurnalistų atžvilgiu ir kurtų koalicijas su politinėmis partijomis. Trečias rečiausiai pasirinktas ispanų, rumunų, serbų ir britų atsakymas buvo susijęs su dalyvavimu rinkimuose, pavyzdžiui į Seimą ir Senatą. O kalbant apie lenkus ir lietuvius, profesinių sąjungų lobizmas politikų atžvilgiu jiems neatrodo svarbu.

10 lentelė. Veiksmai, kurie prisidėtų prie teigiamo visuomenės profesinių sąjungų vertinimo

Galimų veiklų, galinčių turėti įtakos teigiamam požiūriui į profesines sąjungas, rinkinys	Ispanija	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
Veikti visos visuomenės labui, stengtis derinti ir darbuotojų ir darbdavių interesus	30,4%	23,3%	27,2%	33,8%	37,3%	30,5%
Vykdyti vidinius profesinių sąjungų struktūrų pokyčius, pvz., mažinti biurokratiją, gerinti profesinių sąjungų valdžios veiklos skaidrumą, stiprinti vidaus demokratiją	29,2%	24,6%	21,4%	22,0%	18,8%	19,6%
Tvirtai ir be kompromisų ginti teises ir kovoti už darbuotojų interesus su darbdaviais ir vyriausybe, įskaitant streikus ir protesto veiksmus	28,2%	40,0%	34,2%	48,0%	53,3%	21,2%
Užsiimti lobizmu politikų atžvilgiu	27,4%	2,5%	3,5%	6,8%	3,0%	9,1%
Daugiau dėmesio skirti žmoniu, kurie dėl įvairių priežasčių negali priklausyti profesinėms sąjungoms, interesų atstovavimui	21,9%	21,8%	19,5%	9,8%	17,0%	16,5%
Stiprinti partnerystę su darbdaviais ir vyriausybe ir stengtis pradėti dialogą ir derybas su jais	21,9%	30,3%	16,5%	23,0%	22,8%	27,4%
Pritaikyti veiklą prie besikeičiančios realybės, įskaitant prie darbo rinkos pokyčių	15,5%	18,4%	29,9%	19,3%	16,0%	14,3%
Išėiti už darbovietės ribų ir stengtis stiprinti darbuotojų padėtį visuomenėje, kad darbuotojų interesai nebūtų marginalizuojami	14,5%	13,9%	24,7%	20,3%	34,5%	15,8%
Gerinti informacijos apie profesinių sąjungų veiklą sklaidą	14,5%	14,6%	12,7%	14,0%	6,3%	16,5%
Imtis bendrų tarptautinių veiksmų kartu su kitomis profesinėmis sąjungomis, taip pat naudoti kitų šalių profesinių sąjungų patirtį	10,7%	16,9%	16,5%	16,0%	23,0%	11,8%

Galimų veiklų, galinčių turėti įtakos teigiamam požiūriui į profesines sąjungas, rinkinys	Ispanija	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
Sutelkti dėmesį naujų narių pritraukimui ir atstovavimo darbo vietose stiprinimui bei didinti jų dalyvavimą darbovietėse	9,5%	22,6%	10,5%	12,0%	12,8%	17,8%
Kurti koalicijas su visuomeniniais judėjimais	7,7%	4,2%	8,2%	8,8%	6,5%	6,0%
Dalyvauti rinkimuose, pvz., į Seimą ir Senatą	7,5%	5,7%	5,7%	6,5%	2,3%	5,8%
Užsiimti lobizmu žurnalistų atžvilgiu	4,7%	4,0%	3,2%	2,3%	2,3%	4,5%
Kurti koalicijas su politinėmis partijomis	4,7%	2,7%	5,2%	4,3%	1,0%	4,0%
Kita	4,2%	2,2%	2,2%	1,8%	1,3%	8,5%
Imties dydis	n=401	n=403	n=401	n=400	n=400	n=449

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą; procentai nesisumuoja iki 100 proc., nes respondentai galėjo pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą

Tuo pačiu metu pastebimas kiekvienos šalies unikalumas. Buvo patikrinta, kokie socialiniai ir demografiniai kintamieji diferencijuoja lūkesčius profesinių sąjungų atžvilgiu¹². Palyginti dažnai ispanai nurodė, kad jie tikisi, jog profesinės sąjungos užsiims lobizmu politikų atžvilgiu - tai buvo svarbu 27 proc. respondentų, o kitose šalyse šis procentas svyravo nuo 3 proc. iki 9 proc.. Ispanijos atveju svarbūs kintamieji yra amžius ir deklaruojamos politinės nuomonės. 55–64 metų amžiaus žmonės pastebėjo, kad reikia gerinti informacijos apie profesinių sąjungų veiklą sklaidimą. Tarp centristines pažiūras deklaruojančių asmenų buvo mažiausias procentas sakančiųjų, kad svarbu pritraukti naujų narių ir stiprinti atstovavimą darbo vietose, ir tuo pačiu metu - didžiausias procentas žmonių, norinčių pagerinti informacijos apie profesinių sąjungų veiklą sklaidimą ir pritaikyti veiklą prie su besikeičiančios realybės, įskaitant prie darbo rinkos pokyčių.

12 Kiekvienai šaliai buvo pasirinkti statistiškai reikšmingi socialiniai ir demografiniai kintamieji.

Daugiau nei pusė Lietuvos respondentų dažnai pastebėdavo, kad reikia sutelkti dėmesį į naujų narių pritraukimą ir jų atstovavimo darbo vietose stiprinimą bei didesnę jų dalyvavimą darbovietėje - 23 proc. respondentų nurodė, kad reikia išplėsti profesines sąjungas, o kitose šalyse nuo 10 proc. iki 18 proc. apklaustųjų pasirinko tokį atsakymą. Atsakymai skyrėsi priklausomai nuo išsilavinimo lygio ir materialinių sąlygų lygio. Žmonės, turintys aukštąjį išsilavinimą, dažniau nei kiti matė poreikį stiprinti partnerystę su darbdaviais ir vyriausybe. Pusė apklaustųjų (neabejotinai daugiausia), kurie blogai įvertino savo materialines sąlygas, tikisi, kad profesinės sąjungos tvirtai ir be kompromisų gins teises ir kovos su darbdaviais ir vyriausybe už darbuotojų interesus.

Lenkijoje poreikis pritaikyti profesinių sąjungų veiklą prie besikeičiančios realybės, įskaitant prie darbo rinkos pokyčių, buvo nurodomas gana dažnai - tai buvo reikšminga 30 proc. respondentų, o kitose šalyse šis procentas svyravo nuo 14 proc. iki 19 proc.. Respondentų lūkesčiai priklausė nuo jų amžiaus, išsilavinimo lygio, darbo sutarties tipo ir deklaruojamų politinių pažiūrų. Žmonės, turintys aukštąjį išsilavinimą, dažniau nei kiti respondentai pastebėdavo, kad reikia keisti profesinių sąjungų struktūrą ir pritaikyti jų veiklą prie darbo rinkos pokyčių. Kairiųjų pažiūrų žmonės dažniau nurodydavo, kad būtina išeiti už darbovietės ribų ir siekti stiprinti darbuotojų padėtį visuomenėje.

Rumunijoje žmonių, kurie manė, jog svarbu sutelkti dėmesį į atstovavimą žmonėms, kurie negali priklausyti profesinėms sąjungoms, procentas buvo būdingai mažas - tokį poreikį pastebėjo kas dešimtas respondentas. Kitose šalyse aktyvumas buvo svarbus daugumai respondentų - nuo 17 proc. iki 22 proc.. Respondentų atsakymai buvo diferencijuojami pagal lytį, gyvenamąją vietą, išsilavinimą ir priklausymą socialinei-profesinei grupei. Kaimo gyventojai dažniau nei kitos grupės tikėjosi atstovavimo žmonių, kurie negali priklausyti profesinėms sąjungoms, interesams.

Serbijai išsiskyrė iš kitų šalių respondentų, suvokiančių bendros tarptautinės veiklos su kitomis profesinėmis sąjungomis vertę, procentu - 23 proc. serbų tikisi tokios veiklos, o kitose šalyse šis procentas svyruoja nuo 11 proc. iki 17 proc.. Serbijos atveju deklaruoti profesinių sąjungų lūkesčiai buvo diferencijuojami pagal darbo sutarties rūšį. Savarankiškai dirbantys asmenys dažniau nei kiti nurodė, kad reikia stiprinti partnerystę su darbdaviais ir vyriausybe, ir pastebėjo profesinių sąjungų struktūrų pokyčių svarbą.

Daugiau britų nei kitų šalių piliečių nurodė, kad būtina gerinti informacijos apie profesinių sąjungų veiklą sklaidą - ši veikla buvo svarbi 17 proc. respondentų, o kitose šalyse - nuo 6 proc. iki 15 proc.. Britų lūkesčiai buvo diferencijuojami pagal amžių, narystę socialinėje ir profesinėje grupėje ir deklaruojamas politines pažiūras. Kairiųjų pažiūrų turinčių žmonių, kurie mano, kad reikia susirūpinti dėl profesinių sąjungų potencialo ir pritraukti naujus narius, ir sako, kad reikia kovoti už darbuotojų teises, procentas buvo didžiausias.

Profesinių sąjungų požiūriui žmonių, kurie nepriklauso struktūroms, poreikiai yra svarbūs. Apskritai visose šalyse dažniausiai nurodomi ne narių lūkesčiai atitiko respondentų

visumos deklaracijas¹³. Išimtis buvo Jungtinė Karalystė, kurioje tarp trijų dažniausiai pasirenkamų veiklos sričių atsirado vidaus pokyčiai profesinių sąjungų struktūroje, pvz., mažinti biurokratiją, gerinti profesinės sąjungos valdžios veiklos skaidrumą ir stiprinti vidaus demokratiją¹⁴.

Tyrimai rodo, kad dviejų socialinių grupių - moterų ir jaunimo -- potencialas yra ypač svarbus profesinėms sąjungoms. Moterys rečiau nei vyrai priklauso profesinei sąjungai. Tokie rezultatai taip pat buvo pastebėti atlikus tyrimą pagal projektą. Antra svarbi grupė yra žmonės, kurie tik įeina į darbo pasaulį ir nustato savo padėtį jame. Kadangi jauni žmonės auga daugiafunkcinėje realybėje, darbas ir jo aplinka jiems nėra vienintelis socialinės tapatybės kriterijus. Štai kodėl identifikavimas su profesine sąjunga, veikiančia darbovietėje, nėra toks akivaizdus reiškiny.

Atliekant surinktų duomenų analizę buvo patikrinta, kokie veiksmai, kurių imasi profesinės sąjungos, galėtų padėti joms būti teigiamai įvertintoms moterų. Trijų šalių - Lenkijos, Serbijos ir Jungtinės Karalystės - atveju dažniausiai nurodomi moterų lūkesčiai buvo tokie patys kaip ir visuomenės lūkesčiai. Rumunijoje, kur lytis buvo statistiškai reikšmingas kintamasis, tarp trijų svarbiausių veiklos sričių buvo būtinybė išėiti už darbovietės ribų ir siekti stiprinti darbuotojų padėtį visuomenėje, siekiant, kad darbuotojų interesai nebūtų marginalizuojami.

Panaši analizė atlikta ir tyrime dalyvavusios jaunosios grupės atžvilgiu. 18–24 metų žmonių lūkesčiai atitiko respondentų visumos pareiškimus. Penkiose šalyse (išskyrus Jungtinę Karalystę) buvo nustatyti trys prioritetai, turintys konkrečią jaunimui svarbią veiklą, tačiau jie iš esmės nesiskyrė nuo bendrųjų poreikių¹⁵. Ispanijoje jauni žmonės dažniau nei kitos grupės tikisi kietos kovos už darbuotojų teises. Jauni lietuviai dažniau nei visos kitos amžiaus grupės nurodė, kad reikia imtis veiksmų visos visuomenės labui. Lenkijos respondentų atveju buvo svarbu išėiti už darbovietės ribų ir stengtis stiprinti darbuotojų padėtį visuomenėje. Tarp trijų dažniausiai pasirinktų lūkesčių, Rumunijos jaunimas nurodė vidinius profesinių sąjungų struktūrų pokyčius. 18–24 m. serbams, skirtingai nei plačiajai visuomenei, partnerystė su darbdaviais ir vyriausybe pasirodė esanti svarbi - dialogas ir derybos buvo viena iš trijų dažniausiai pasirenkamų veiksmų, galinčių prisidėti prie geros nuomonės apie profesines sąjungas.

13 Tik Lenkijos atveju buvo statistiškai reikšmingų skirtumų.

14 Tačiau šis skirtumas nebuvo statistiškai reikšmingas.

15 Statistiškai reikšmingi skirtumai buvo Ispanijoje, Lenkijoje ir Didžiojoje Britanijoje.

Lūkesčiai dėl platesnės nei darbuotojų interesų gynimas veiklos

Apklausoje dalyviai taip pat buvo paprašyti nurodyti savo lūkesčius profesinių sąjungų atžvilgiu kalbant apie užduotis, kurios viršija jų standartinį veiklos rinkinį (11 lentelė). Panašiai kaip ir dėl lūkesčių susijusių su profesinių sąjungų tradicine veikla, visose šalyse buvo panašūs atsakymai dėl nestandartinės veiklos poreikio. Buvo skirtumų tarp atskirų veiksmų pasirinkimo, tačiau iš esmės respondentai iš veiklos rinkinio pasirinko palyginti tuos pačius dalykus. Tarp trijų dažniausiai nurodytų veiksmų penkiose šalyse - Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Jungtinėje Karalystėje - buvo nemokamos konsultacijos darbo klausimais, įskaitant teisinės konsultacijas (pirmoje vietoje Lietuvoje - 40 proc., Lenkijoje - 43 proc. ir Didžiojoje Britanijoje - 41 proc.) ir specializuota pagalba ekstremaliose situacijose (pirmoje vietoje Serbijoje - 51 proc., kitose keturiose šalyse - antroje). Respondentai iš trijų šalių (Ispanija - 41 proc., Lenkija - 35 proc., Serbija - 36 proc.) gana dažnai tikėjosi, kad profesinės sąjungos jiems suteiks kvalifikacijos kėlimo mokymus. Gauti informaciją apie darbo sąlygas ir atlyginimą buvo tarp dažniausiai nurodytų atsakymų - ispanai (34 proc.), lietuviai (36 proc.) ir britai (32 proc.). Rumunai dažniausiai (35 proc.) atkreipė dėmesį į veiklą, kurią kitų šalių respondentai pasirinko neabejotinai rečiau - jie tikėjosi, kad profesinės sąjungos jiems suteiks papildomą draudimą, pvz., sveikatos draudimą.

11 lentelė. Papildomos veiklos, kurių galėtų imtis profesinės sąjungos

Galimų profesinių sąjungų papildomų veiklų rinkinys	Ispanija	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
Informacijos apie darbo sąlygas ir atlyginimą teikimas	34,4%	35,5%	27,4%	27,5%	30,8%	31,8%
Nemokamos konsultacijos darbo klausimais, įskaitant teises konsultacijas	29,4%	40,4%	43,4%	34,0%	32,5%	41,4%
Laisvalaikio organizavimas, pvz., specialūs renginiai, šventės, vasaros stovyklos vaikams	8,5%	22,1%	16,7%	20,0%	14,8%	12,7%
Kvalifikacijos kėlimo mokymai	40,9%	32,5%	35,4%	29,3%	35,8%	19,4%
Karjeros konsultavimas	34,4%	14,6%	29,2%	23,0%	22,3%	18,3%
Papildomas draudimas, pvz., sveikatos, gyvybės	21,9%	26,6%	20,9%	34,5%	29,8%	22,3%
Nuolaidos pirkimams pasirinktose parduotuvėse profesinės sąjungos nariams	11,0%	8,9%	13,7%	14,8%	17,0%	19,8%
Finansinė ir materialinė pagalba, pvz., vienkartinį įvykių (pvz., gimdymo) arba proginių įvykių (pvz., Kalėdų, gimtadienio) atveju	20,9%	30,0%	28,9%	33,8%	32,3%	23,4%
Specializuota pagalba ekstremaliuose situacijose, pvz., patyčių (mobbing), priekabiavimas ir diskriminacija darbo vietoje	33,4%	36,5%	35,7%	34,3%	50,5%	33,9%
Kiti veiksmai	6,7%	3,5%	2,2%	2,5%	2,3%	9,6%
Imties dydis	n=401	n=403	n=401	n=400	n=400	n=449

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą; procentai nesisumuoja iki 100 proc., nes respondentai galėjo pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą

Ispanai retai, palyginti su kitomis šalimis tikisi, jog profesinės sąjungos organizuos jų laisvalaikį ir suteiks materialinę bei finansinę pagalbą. Savo ruožtu lietuviai rečiau, palyginti su kitais respondентаis, nurodė, kad tikisi konsultavimo dėl karjeros ir nuolaidų profesinės sąjungos nariams apsipirkimams pasirinktose parduotuvėse. Lenkijos respondentams svarbiausia - tarp visų siūlomų veiksmų ir kitų šalių kontekste - kad profesinės sąjungos suteiktų jiems nemokamas konsultacijas darbo klausimais, pavyzdžiui, teises konsultacijas. Rumunijos atveju dažniausiai, palyginti su kitomis šalimis, buvo pasirinkamas papildomas draudimas ir finansinė bei materialinė pagalba. Serbai, neabejotinai dažniausiai - pusė respondentų - nurodė, kad reikia teikti specialistų pagalbą ekstremaliuose

situacijose darbo vietoje. Savo ruožtu, britai, palyginti su kitomis šalimis, dažniau tikėjosi kvalifikacijos kėlimo mokymų, tačiau dažniausiai - nuolaidų apsipirkimams pasirinktose parduotuvėse.

Kaip ir lūkesčių, susijusių su tradicine profesinių sąjungų veikla, atveju, buvo patikrinta, kaip moterys ir jauni žmonės (18–24 metų amžiaus), ką tik atėję į darbo rinką, apibrėžia lūkesčių papildomai profesinių sąjungų veiklai specifiskumą. Dviejose šalyse - Lenkijoje ir Didžiojoje Britanijoje - moterų poreikiai atspindi visuomenės poreikius¹⁶. Ispanijoje ir Lietuvoje moterys rečiau nurodė informacijos apie darbo sąlygas ir darbo užmokestį svarbą - vietoj jos trys dažniausiai pasirenkami atsakymai buvo specialistų pagalba ekstremaliuose situacijose (Ispanija) ir kvalifikacijos kėlimo mokymai (Lietuva). Savo ruožtu, moterims iš Serbijos ir Rumunijos - skirtingai nei plačiau visuomenei - svarbu, kad profesinės sąjungos joms suteiktų finansinę ir materialinę pagalbą vienkartinį ir proginių įvykių atveju.

Dažniausiai jaunų žmonių (18–24 m.) lūkesčiai skyrėsi nuo visuomenės pageidaujamų paramos formų¹⁷. Keturiuose šalyse - Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Jungtinėje Karalystėje - tarp trijų labiausiai pageidaujamų papildomų veiksmų buvo nurodyta finansinė ir materialinė pagalba, kas rodo, kad jauniausia į darbo rinką patekusi grupė kovoja su sunkia finansine padėtimi. Jaunųjų britų atveju tai buvo dažniausiai pasirenkamas atsakymas (49 proc.). Be to, visose šalyse, išskyrus Didžiąją Britaniją, jauni žmonės tarp trijų prioritetų nurodė, kvalifikacijos tobulinimą. Nepriklausomai nuo šalies, jauni žmonės dažnai laukia nemokamų patarimų darbo klausimais.

Apibendrinant, galima teigti, kad visuomenės lūkesčių įgyvendinimas yra labai svarbu profesinėms sąjungoms, siekiant išlaikyti visuomenės susidomėjimą narystę profesinėse sąjungose. Tyrimas padėjo nustatyti, ko iš profesinių sąjungų nori jų nariai ir potencialūs nariai. Klausimai buvo tiek apie veiklą, kurią tradiciškai vykdo profesinės sąjungos, tiek apie veiklą, kuri viršija standartinę darbuotojų teisių apsaugos veiklą. Apskritai visų šalių respondentų lūkesčiai buvo panašūs: tiek kalbant apie tipinę profesinių sąjungų veiklą, tiek kalbant apie veiklą, kuri neapsiriboja darbuotojų teisių gynimu. Profesinių sąjungų plėtrai užtikrinti ypač svarbu panaudoti dviejų socialinių grupių - moterų ir jaunimo - potencialą. Moterys sudaro grupę, kuri yra nepakankamai atstovaujama profesinių sąjungų struktūrose. Savo ruožtu jauni žmonės, patekę į rinką, dar tik formuoja savo požiūrį į veikėjus, reguliuojančius šią socialinio gyvenimo sritį.

Kalbant apie standartinę profesinių sąjungų veiklos rinkinį, visose šalyse tarp trijų dažniausiai pasirenkamų veiksmų buvo kieta ir be kompromiso kova su darbdaviais ir vyriausybe už darbuotojų teises ir interesus. Profesinėms sąjungoms nepriklausančių žmonių

16 Nei vienoje šalyje vyrų ir moterų skirtumai nebuvo statistiškai reikšmingi.

17 Priklausymas amžiaus grupei nebuvo statistiškai reikšmingas kintamasis tik Rumunijos atveju.

lūkesčiai atspindėjo visuomenės poreikius. Lenkijos, Serbijos ir Jungtinės Karalystės atveju moterų lūkesčiai atitiko visų respondentų atsakymus. Ispanų, rumunų ir lietuvių poreikiai šiek tiek skyrėsi nuo respondentų visumos pageidavimų. Panašūs rezultatai buvo ir jaunų žmonių atveju. Iš esmės 18–24 metų amžiaus žmonių lūkesčiai atitinka respondentų visumos atsakymus.

Visuomenės lūkesčius profesinių sąjungų atžvilgiu taip pat matomi srityje, kuri išeina už darbuotojų teisių apsaugos ribų. Nestandartinės profesinių sąjungų veiklos poreikiai visose šalyse buvo panašūs. Buvo skirtumų dėl tam tikrų atsakymų pasirinkimo, tačiau iš esmės respondentai gana dažnai pasirinkdavo tuos pačius elementus iš siūlomo rinkinio. Penkiose šalyse (išskyrus Ispaniją) tarp trijų populiariausių veiklos sričių buvo nemokamos konsultacijos darbo klausimais ir specializuota pagalba ekstremaliose situacijose. O moterų atveju respondentų lūkesčiai buvo iš esmės panašūs į respondentų visumos atsakymus. Savo ruožtu dažniausiai deklaruojami 18–24 metų žmonių lūkesčiai dėl papildomos veiklos pageidaujamų paramos būdų nukrypo nuo respondentų visumos atsakymų. Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Jungtinėje Karalystėje materialinė ir finansinė parama buvo paminėta tarp trijų dažniausiai pasirenkamų veiksmų. Be to, visose šalyse - išskyrus Jungtinę Karalystę - jauni žmonės tikisi, kad bus pasiūlyti kvalifikacijos kėlimo mokymai.

Kalbant apie moterų ir jaunimo lūkesčius, šiose grupėse nebuvo nuoseklių tendencijų tarptautiniu lygmeniu. Moterų ir jaunimo poreikiai atspindi konkrečios šalies visuomenės lūkesčius. Taigi jie neatsiranda dėl šių specifinių socialinių grupių ypatybių. Todėl nereikia poreikio vykdyti kitą veiklą, kuri būtų skirta moterims ir jaunimui. Pakanka sustiprinti plačiai visuomenei skirtą žinią, pabrėžiant specifinius išskirtinių grupių poreikius. Remiantis surinktų duomenų analizės rezultatais buvo suformuluotos rekomendacijos profesinėms sąjungoms, atsižvelgiant į konkrečius socialinius lūkesčius kiekvienoje iš dalyvavusių apklausoje šalių (12 lentelė).

12 lentelė. Kokios veiklos tikimasi iš profesinių sąjungų šalių lygmeniu

Šalis	Iš profesinės sąjungos tikimasi	Visuomenės lūkesčių ypatumai - rekomendacijos
		Profesinės sąjungos turėtų imtis veiksmų arba intensyviai informacinius ir reklaminius pranešimus (jei ši veikla jau vykdoma) šiose srityse:
Ispanija	Įtraukianti visus darbo rinkos dalyvius, ypatingą dėmesį skiriant darbuotojų interesams; dėmesys vidiniams pokyčiams	<ul style="list-style-type: none"> atstovauti visai visuomenei, derinant darbuotojų ir darbdavių interesus, vykdyti vidinius pokyčius profesinių sąjungų struktūrose, ginti darbuotojų interesus ir jų teises, vykdyti lobizmą politikų atžvilgiu, siūlyti mokymus, gerinančius profesinę kvalifikaciją (ypač moterų ir jaunimo) ir užtikrinti konsultavimą dėl karjeros; teikti informaciją apie padėtį darbo rinkoje, teikti nemokamus patarimus darbo klausimais žmonėms ateinantiems į darbo rinką.
Lietuva	Tikslas ginti darbuotojų interesus bendradarbiaujant su darbdaviais ir vyriausybe; vidiniai pokyčiai	<ul style="list-style-type: none"> kovoti už darbuotojų teises su darbdaviais ir vyriausybe tuo pačiu metu išlaikant partnerystę; pritraukti naujus narius ir stiprinti atstovavimą darbo vietose; apriboti dalyvavimą politikoje (pvz., dalyvavimas rinkimuose, lobizmas politikų atžvilgiu, koalicijos su politinėmis partijomis), nemokamas konsultavimas darbo klausimais ir darbo rinkos situacijos srityje, teikti pagalbą ekstremaliose situacijose, pvz., patyčių (mobbing) atveju, ypač kalbant apie moteris, užtikrinti finansinę ir materialinę paramą jaunimui.
Lenkija	Įtraukianti visus suinteresuotus darbo rinkos dalyvius, ypatingą dėmesį skiriant darbuotojų interesams besikeičiančios realybės kontekste	<ul style="list-style-type: none"> pritaikyti veiklą prie besikeičiančios realybės, pvz., lanksčiosios įdarbinimo formos, intensyviai ginti darbuotojų teises ir kovoti su darbdaviais ir vyriausybe už jų interesus (ypač jaunimo atveju), tuo pat metu stiprinant partnerystę ir atsižvelgiant į darbdavių interesus; stiprinti darbuotojų, kaip socialinės grupės, padėtį, imtis veiksmų tarptautinėje arenoje - jaunų darbuotojų kontekste, teikti dalyvavimui darbo rinkoje palaikymą: patarimai darbo klausimais, mokymai, pagalba ekstremaliose situacijose, pvz., patyčių (mobbing) atveju, finansinė ir materialinė parama žmonėms, ateinantiems į darbo rinką.

Šalis	Iš profesinės sąjungos tikimasi	Visuomenės lūkesčių ypatumai - rekomendacijos
		Profesinės sąjungos turėtų imtis veiksmų arba intensyviai informacinius ir reklaminius pranešimus (jei ši veikla jau vykdoma) šiose srityse:
Rumunija	įtraukianti visas darbo rinkos suinteresuotasis šalis, ypatingą dėmesį skiriant darbuotojų interesams bendradarbiaujant su darbdaviais ir vyriausybe	<ul style="list-style-type: none"> • griežtas ir be kompromisų teisių gynimas ir kova su darbdaviais ir vyriausybe dėl darbuotojų interesų, įskaitant streikus ir protesto veiksmus, • siekti suderinti darbuotojų ir darbdavių interesus, • parama ekstremalių situacijų atveju, pvz. patyčių (mobbing) ar diskriminacijos atveju • materialinė pagalba ir papildomas draudimas, ypač moterims, • nemokami patarimai darbo klausimais, pvz., dėl teisinių klausimų.
Serbija	įtraukianti visus darbo rinkos suinteresuotus asmenis, ypatingą dėmesį skiriant darbuotojų interesams, stiprinant jų padėtį visuomenėje	<ul style="list-style-type: none"> • griežtas ir be kompromisų teisių gynimas ir kova su darbdaviais ir vyriausybe dėl darbuotojų interesų, įskaitant streikus ir protesto akcijas, • siekti suderinti darbuotojų ir darbdavių interesus, • darbuotojų, kaip socialinės grupės, padėties stiprinimas, • veiklos pritaikymas prie besikeičiančios darbo rinkos jaunimo kontekste, • pagalba ekstremalių situacijų atveju, materialinė pagalba, ypač moterims; • pasiūlymai dėl kvalifikacijos kėlimo kursų, ypač skirti žmonėms, atvykstantiems į darbo rinką ir moterims • patarimai dėl jaunimo įdarbinimo.
Jungtinė Karalystė	įtraukianti visus darbo rinkos suinteresuotus asmenis, ypatingą dėmesį skiriant darbuotojų interesams bendradarbiaujant su darbdaviais ir vyriausybe	<ul style="list-style-type: none"> • bandymai sujungti visų darbo rinkos suinteresuotųjų šalių interesus ir stiprinti partnerystę su vyriausybe ir darbdaviais; • ginti darbuotojų teises, ypač 18–24 metų amžiaus žmonių, • nuosaikus politinis lobizmas, • siūlyti nemokamus patarimus dėl darbo ir informaciją apie padėtį darbo rinkoje, • profesionali pagalba moterims, nukentėjusioms nuo patyčių (mobbing) ar diskriminacijos, • finansinė ir materialinė pagalba jaunimui.

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, 2018 m. projektą

Tyrimas parodė, kad visų analizuojamų šalių piliečiams profesinių sąjungų esmė yra jų tradiciškai griežtas ir be kompromisų teisių gynimas ir kova su darbdaviais ir vyriausybe už darbuotojų interesus. Apskritai, moterų, kaip grupės turinčios mažiau narių profesinėse sąjungose, ir jaunimo, kaip grupės, galinčios lemti profesinių sąjungų stiprumą ateityje, lūkesčiai nesiskiria nuo respondentų visumos. Todėl plačiai visuomenei skirtos veiklos intensyvinimas turėtų paskatinti žmones, kurie ateityje galėtų prisidėti prie profesinių sąjungų stiprybės, stoti į profesines sąjungas. Taip pat verta paminėti, kad visuomenė tikisi, kad socialiai įsitraukusi profesinė sąjunga perims kitų institucijų funkcijas, pvz., rengti mokymus, tobulinti profesinę kvalifikaciją arba teikti nemokamas konsultacijas darbo klausimais.

PRIEDAS

Profesinių sąjungų narių socialiniai ir demografiniai profiliai Ispanijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje, Didžiojoje Britanijoje (proc.)

	Ispanija	Lietuva	Lenkija
Narystės profesinėje sąjungoje lygis	15,2%	6,7%	11,2%
Lytis	K: 12,6% M: 17,7%	K: 3,7% M: 10,1%	K: 9,9% M: 11,2%
Amžius	18-24: 10,7% 25-34: 22,7% 35-44: 18,6% 45-54: 14,4% 55-64: 10,5% >65: 9,5%	18-24: 2% 25-34: 7,1% 35-44: 7,8% 45-54: 11% 55-64: 6,8% >65: 4,2%	18-24: 10,3% 25-34: 14,8% 35-44: 16,2% 45-54: 8% 55-64: 8,7% >65: 7,4%
Gyvenamoji vieta	Kaimas: 11,9 proc. < 20tūkst.: 30,8 proc. 20-100tūkst.: 19,6 proc. 100-500 tūkst.: 10,4 proc. >500 tūkst.: 14,9 proc.	Kaimas: 6,6 proc. < 20 tūkst.: 4 proc. 20-100 tūkst.: 12,5 proc. 100-500 tūkst.: 5,7 proc. >500 tūkst.: 6,6 proc.	Kaimas: 10,2 proc. < 20 tūkst.: 21,7 proc. 20-100 tūkst.: 6,9 proc. 100-500 tūkst.: 11,5 proc. >500 tūkst.: 11,1 proc.
Išsilavinimas	Vidurinis: 14 proc. Mokymai: 7,7 proc. Aukštasis: 20,2 proc.	Gimnazija: 6,8 proc. Vidurinis: 9,3 proc. Aukštasis: 6,3 proc.	Pagrindinis ir gimnazija: 7,5 proc. Pagrindinis profesinis mokymas: 7,1 proc. Vidurinis: 10,6 proc. Aukštasis: 17,5 proc.
Socialinė ir profesinė grupė	Vadovai, specialistai: 21,9 proc. Vidurinės grandies techninis personalas: 24 proc. Administracijos ir biuro darbuotojai: 14,3 proc. Paslaugų sektoriaus darbuotojai: 0 proc. Kvalifikuoti darbuotojai: 30,4 proc. Nekvalifikuoti darbuotojai: 16,7 proc. Ūkininkai: 16,7 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 9,1 proc. Bedarbiai: 10 proc. Pensininkai: 6 proc. Neįgalumo pašalpos gavėjai: 0 proc. Moksleiviai ir studentai: 0 proc. Namų šeimininkės: 5,9 proc. Kita grupė: 0 proc.	Vadovai, specialistai: 11,9 proc. Vidurinės grandies techninis personalas: 10 proc. Administracijos ir biuro darbuotojai: 7,8 proc. Paslaugų sektoriaus darbuotojai: 4 proc. Kvalifikuoti darbuotojai: 8,8 proc. Nekvalifikuoti darbuotojai: 10 proc. Ūkininkai: 0 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 9,5 proc. Bedarbiai: 0 proc. Pensininkai: 1,6 proc. Neįgalumo pašalpos gavėjai: 0 proc. Moksleiviai ir studentai: 4,5 proc. Namų šeimininkės: 7,1 proc.	Vadovai, specialistai: 26,1 proc. Vidurinės grandies techninis personalas: 18,2 proc. Administracijos ir biuro darbuotojai: 12,9 proc. Paslaugų sektoriaus darbuotojai: 20 proc. Kvalifikuoti darbuotojai: 17,9 proc. Nekvalifikuoti darbuotojai: 13,3 proc. Ūkininkai: 0 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 7,7 proc. Bedarbiai: 0 proc. Pensininkai: 5,5 proc. Neįgalumo pašalpos gavėjai: 8,3 proc. Moksleiviai ir studentai: 10 proc. Namų šeimininkės: 0 proc.

Rumunija	Serbija	Jungtinė Karalystė
13,8%	15,5%	20,7%
K: 9,6% M: 17,7%	K: 14,6% M: 16,5%	K: 16,9% M: 25%
18-24: 2,3% 25-34: 14,9% 35-44: 24,4% 45-54: 16,4% 55-64: 17,9% >65: 2,6%	18-24: 6,7% 25-34: 10,7% 35-44: 17,7% 45-54: 25,4% 55-64: 18,2% >65: 8,7%	18-24: 24,2% 25-34: 29,1% 35-44: 24,7% 45-54: 17,7% 55-64: 25,4% >65: 6,1%
Kaimas: 9,7 proc. < 20 tūkst.: 11,8 proc. 20-100 tūkst.: 19,2 proc. 100-500 tūkst.: 20,2 proc. >500 tūkst.: 3,4 proc.	Kaimas: 10,9 proc. < 20 tūkst.: 27,1 proc. 20-100 tūkst.: 13,8 proc. 100-500 tūkst.: 17 proc. >500 tūkst.: 12,9 proc.	Kaimas: 17,4 proc. < 20 tūkst.: 15,8 proc. 20-100 tūkst.: 21 proc. 100-500 tūkst.: 28,3 proc. >500 tūkst.: 19,3 proc.
Pagrindinis: 9,1 proc. Pagrindinis profesinis mokymas: 21,4 proc. Vidurinis: 8,9 proc. Aukštasis: 22,8 proc.	Pagrindinis: 5,7 proc. Profesinis: 0 proc. Vidurinis: 15,3 proc. Aukštasis: 19,1 proc.	Pagrindinis: 12,5 proc. Profesinis: 20,5 proc. Vidurinis: 15,8 proc. Aukštasis: 25,9 proc.
Vadovai, specialistai: 26,3 proc. Vidurinės grandies techninis personalas: 20,8 proc. Administracijos ir biuro darbuotojai: 24,2 proc. Paslaugų sektoriaus darbuotojai: 13,6 proc. Kvalifikuoti darbuotojai: 22,3 proc. Nekvalifikuoti darbuotojai: 0 proc. Ūkininkai: 33,3 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 4,2 proc. Bedarbiai: 0 proc. Pensininkai, Neįgalumo pašalpos gavėjai: 4,8 proc. Moksleiviai ir studentai: 0 proc. Namų šeimininkės: 0 proc.	Vadovai, specialistai: 13 proc. Vidurinės grandies techninis personalas: 25 proc. Administracijos ir biuro darbuotojai: 42,9 proc. Paslaugų sektoriaus darbuotojai: 22,5 proc. Kvalifikuoti darbuotojai: 23,1 proc. Nekvalifikuoti darbuotojai: 13,3 proc. Ūkininkai: 12,5 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 13 proc. Bedarbiai: 0 proc. Pensininkai, Neįgalumo pašalpos gavėjai: 2,9 proc. Moksleiviai ir studentai: 7,1 proc. Namų šeimininkės: 0 proc.	Vadovai, specialistai: 32,3 proc. Vidurinės grandies techninis personalas: 34,7 proc. Administracijos ir biuro darbuotojai: 22,5 proc. Paslaugų sektoriaus darbuotojai: 48,6 proc. Kvalifikuoti darbuotojai: 11,1 proc. Nekvalifikuoti darbuotojai: 25,8 proc. Ūkininkai: 0 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 3,6 proc. Bedarbiai: 2,9 proc. Pensininkai, Neįgalumo pašalpos gavėjai: 7,8 proc. Moksleiviai ir studentai: 17,6 proc. Namų šeimininkės: 3,8 proc.

Darbo vieta	Viešoji įstaiga: 33,3 proc. Įmonė: 24,7 proc. Privatus sektorius, išskyrus žemės ūkį: 12,5 proc. Privatus žemės ūkis: 0 proc.	Viešoji įstaiga: 12,5 proc. Privatus sektorius: 6,2 proc.	Viešoji įstaiga: 25,5 proc. Įmonė: 12,5 proc. Privatus sektorius, išskyrus žemės ūkį: 9,4 proc. Privatus žemės ūkis: 50 proc.
Darbovietės dydis	Savarankiškai dirbantys asmenys: 5,4 proc. 2-9 darbuotojų: 0 proc. 10-49 darbuotojų: 17,6 proc. 50-99 darbuotojų: 23,3 proc. 100-249 darbuotojų: 31,3 proc. Daugiau nei 250 darbuotojų: 30,1 proc.	Savarankiškai dirbantys asmenys: 14,8 proc. 2-9 darbuotojų: 2,6 proc. 10-49 darbuotojų: 7,4 proc. 50-99 darbuotojų: 5,7 proc. 100-249 darbuotojų: 7,1 proc. Daugiau nei 250 darbuotojų: 14,1 proc.	Savarankiškai dirbantys asmenys: 7,7 proc. 2-9 darbuotojų: 8,7 proc. 10-49 darbuotojų: 16,7 proc. 50-99 darbuotojų: 0 proc. 100-249 darbuotojų: 9,1 proc. Daugiau nei 250 darbuotojų: 25,5 proc.
Sutarties tipas	Neterminuota darbo sutartis: 23,5 proc. Terminuota darbo sutartis: 16,4 proc. Praktika: 12,5 proc. Obra y servicio (Sutartis dėl konkretaus darbo): 28,6 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 3,4 proc. Be sutarties: 0 proc.	Neterminuota darbo sutartis: 7,6 proc. Nuolatinė darbo sutartis: 8,7 proc. Sutartis dėl bandomojo laikotarpio: 14,3 proc. Mandato sudarymas (mandat): 50 proc. Terminuota darbo sutartis: 16,7 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 0 proc. Be sutarties: 15,8 proc.	Neterminuota darbo sutartis: 15,7 proc. Terminuota darbo sutartis: 15,2 proc. Darbo sutartis dėl bandomojo laikotarpio: 0 proc. Rangos sutartis: 17,4 proc. Sutartis dėl konkretaus darbo: 0 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 7,7 proc. Be sutarties: 0 proc.
Namo ūkio pajamos nariui	< 299 EUR: 5,4 proc. 300-499 EUR: 13,3 proc. 500-799 EUR: 18,3 proc. 800-1199 EUR: 7,6 proc. >1200 EUR: 22,4 proc.	<299 EUR: 4,3 proc. 300-349 EUR: 0 proc. 350-399 EUR: 9,4 proc. 400-449 EUR: 5,6 proc. >450 EUR: 9,1 proc.	<649 PLN: 8,7 proc. 650-999 PLN: 8,9 proc. 1000-1399 PLN: 9,3 proc. 1400-1999 PLN: 8,7 proc. >2000 PLN: 15,9 proc.

Viešoji įstaiga: 37,3 proc. Privatus sektorius: 7,7 proc.	Viešoji įstaiga: 40,6 proc. Privatus sektorius: 10,5 proc.	Viešoji įstaiga: 43,1 proc. Privatus sektorius: 17,2 proc.
Savarankiškai dirbantys asmenys: 5,6 proc. 2-9 darbuotojų: 4,8 proc. 10-49 darbuotojų: 12,5 proc. 50-99 darbuotojų: 12,1 proc. 100-249 darbuotojų: 22,9 proc. Daugiau nei 250 darbuotojų: 41,2 proc.	Savarankiškai dirbantys asmenys: 4,4 proc. 2-9 darbuotojų: 14,5 proc. 10-49 darbuotojų: 16,4 proc. 50-99 darbuotojų: 22,9 proc. 100-249 darbuotojų: 32 proc. Daugiau nei 250 darbuotojų: 47,2 proc.	Savarankiškai dirbantys asmenys: 3 proc. 2-9 darbuotojų: 25 proc. 10-49 darbuotojų: 29,3 proc. 50-99 darbuotojų: 26,8 proc. 100-249 darbuotojų: 43,6 proc. Daugiau nei 250 darbuotojų: 27,7 proc.
Neterminuota darbo sutartis: 25,5 proc. Terminuota darbo sutartis: 3,4 proc. Nepriklausomas darbuotojas: 3,1 proc. Be sutarties: 0 proc.	Neterminuota darbo sutartis: 29,8 proc. Rangos sutartis: 21,8 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 10,3 proc. Be sutarties: 0 proc.	Neterminuota darbo sutartis: 31,5 proc. Terminuota darbo sutartis: 22,9 proc. Savarankiškai dirbantys asmenys: 11,8 proc. Be sutarties: 10 proc.
<649 RON: 11,4 proc. 650-999 RON: 19,4 proc. 1000-1399 RON: 21,9 proc. 1400-1999 RON: 6,3 proc.	<9999 RSD: 6 proc. 10000-19999 RSD: 6,1 proc. 20000-29999 RSD: 7,6 proc. 30000-34999 RSD: 18,9 proc. >35000: 22,7 proc.	<499 GBP: 3,7 proc. 500-999 GBP: 21 proc. 1000-1399 GBP: 28,2 proc. 1400-1999 GBP: 23,5 proc. >2000: 24,2 proc.

Šaltinis: Nuosavas tyrimas. Tyrimas pagal „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ 2018 m. projektą

Future of workplace relations:
Opportunities and challenges for
trade unions in Europe

TURINYS

Įvadas	1
Profesinės sąjungos nario Ispanijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Didžiojoje Britanijoje profilis	3
Jaunimas profesinėse sąjungose ir apie profesines sąjungas	13
Lūkesčiai tradicinės profesinių sąjungų veiklos srityje	20
Priedas	32

The sole responsibility lies with the author. The European Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

Future of workplace relations: Opportunities and challenges for trade unions in Europe

This copy is free

With financial support from the European Union